

RKSM_4290

Prinsengracht 235 is een Rijksmonument vanwege het fronton waarin een schip, overblijfsel van het uitdelingshuisje.

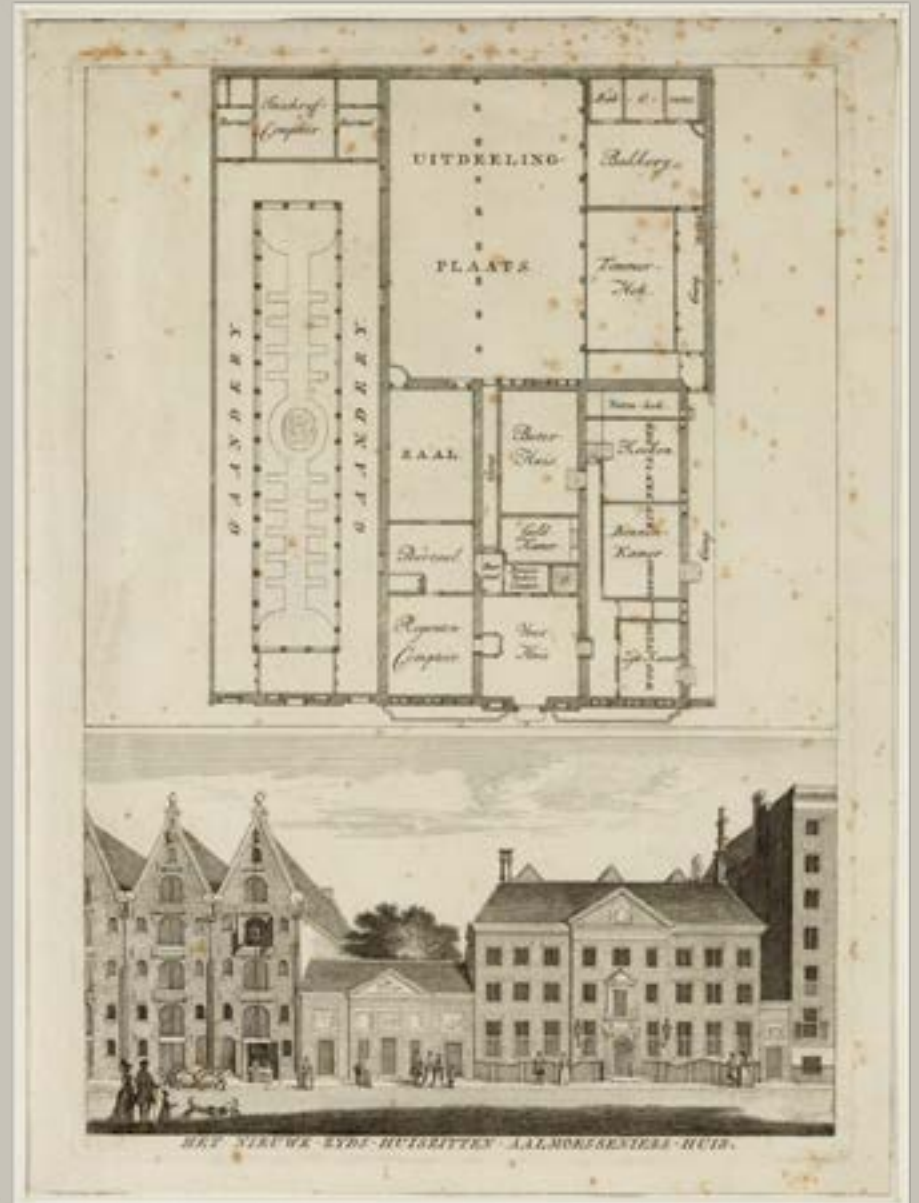
In het tuinhuis, bevond zich een ruimte waar de armen zich konden inschrijven. Vanwege een aanpassing in de armenwet is op 9 november 1870 de armenzorg van beide Huiszittenhuizen opgeheven (Gemeente Amsterdam Stadsarchief, 2019).

Noordwaards, nevens het Huis, welk wy, tot hiertoe, beschreeven hebben, staat een laag gebouw van eene verdieping, het *Tuinhuis* genaamd. Het voert het Koggeschip uit Stads zegel in de Frontespies, en heeft drie deuren, boven twee van welken, midsgaders, boven de deur van den gang, die, zuidwaards, langs het groote gebouw loopt, de uitdeelingen aan de behoeftigen, welken hier geschieden, met toepasselyke plaatfen der Schriftuure, door den beroemden *Henrik de Keizer*, konstiglyk, in hardsteen, uitgehouwen zyn. In 't midden, leeft men: *Saligh syn de barmbertige, want haer sal barmbertigheydt geschieden. Matth. V. vers 7.* En ter wederzyde: *Doet wel aen den Armen. U Loon is in den Hemel.* Agter de middelste deur, die niet geopend wordt, is een vertrek, welk op een' fraaijen, langen bloemtuin uitziет. Langs deezen tuin, loopt, aan elke zyde, eene gaandery, die, door middel van drie hekken, in vier lange gangen verdeeld is. De twee zyd-deuren verleenен toegang naar deeze beide zyden der gaanderye. Door de eene deur, worden de behoeftigen ingelaaten, die verzoeken ingeschreeven te worden, waartoe een der Regenten, met den Binnenvader by zig, zit, in een vertrek met twee deuren, ten einde van den gemelden tuin, alwaar, voor eenen Engelschen schoorsteen, een zinnebeeldig schilderstuk staat: en door de andere deur, laat men hen wederom uit.

NIEUWEZIJD'S HUISZITTENHUIS, HET TUINHUIS -1646

Sinds de zeventiende eeuw zorgde het Amsterdamse stadsbestuur voor de armen middels twee Huiszittenhuizen in de stad. Deze Huiszittenhuizen is een vorm van armenzorg voor huiszittende armen; dit waren armen die wel een eigen dak boven hun hoofd hadden maar niet rond kwamen. In deze huizen konden de armen terecht voor steun in de basisbehoeften (Gemeente Amsterdam Stadsarchief, z.d.). Het ene huiszittenhuis was gevestigd aan de Oude Zijde – ten oosten van de Amstel – en de andere aan de Nieuwe zijde – in het westen, aan de Prinsengracht. In de jaren 1649 – 1870 maakte Prinsengracht 235 deel uit van de Nieuwezijds Huiszittenhuis samen met het naastgelegen pand Prinsengracht 237. In de Prinsengracht 237 zat het kantoor voor de regenten, een bakkerij, kookgelegenheid en een binnenplaats waar voedsel werd uitgedeeld.

Print uit 1765 van het Nieuwezijds Huiszittenhuis door Isaac Tinon, plattegrond en gevelaanzicht. Het tuinhuis met de 'goanderij' bevindt zich links van het hoofdgebouw (Stadsarchief Amsterdam, Beeldbank, inv.nr. 010097004404).

1874

Prinsengracht 235 werd in 1874 gebouwd als zittingslokaal 'ten dienste van loopenden zieken'. Het hoofdgebouw van de Nieuwezijds Huiszittenhuis, op nummer 237, is toen verbouwd tot brandweerkazerne. Eind 1902 besloot de gemeente het gebouw in te richten als polikliniek voor de behandeling van Hoofdzeer (Favus). Hoofdzeer is een besmettelijke ziekte die destijds veel voorkwam.

De polikliniek werd vermoedelijk in de jaren 1930 gesloten. Winkel – 1930 – Na het sluiten van de polikliniek heeft het pand nog een aantal uiterlijke aanpassingen gehad en heeft hier o.a. een drukkerij en een gereedschapsmakerij gezeten.

Foto van Prinsengracht 235 en 237 die vermoedelijk kort na de verbouwing tot brandweerkazerne in 1874 is genomen. Prinsengracht 235 was aanvankelijk uitgevoerd met twee smalle zijingangen (Stadsarchief Amsterdam, Beeldbank, inv.nr. 010005001698)

Uitsnede van een foto uit 1939 met geheel rechts Prinsengracht 235. De linker zijingang is in 1923 gewijzigd in een venster

1887

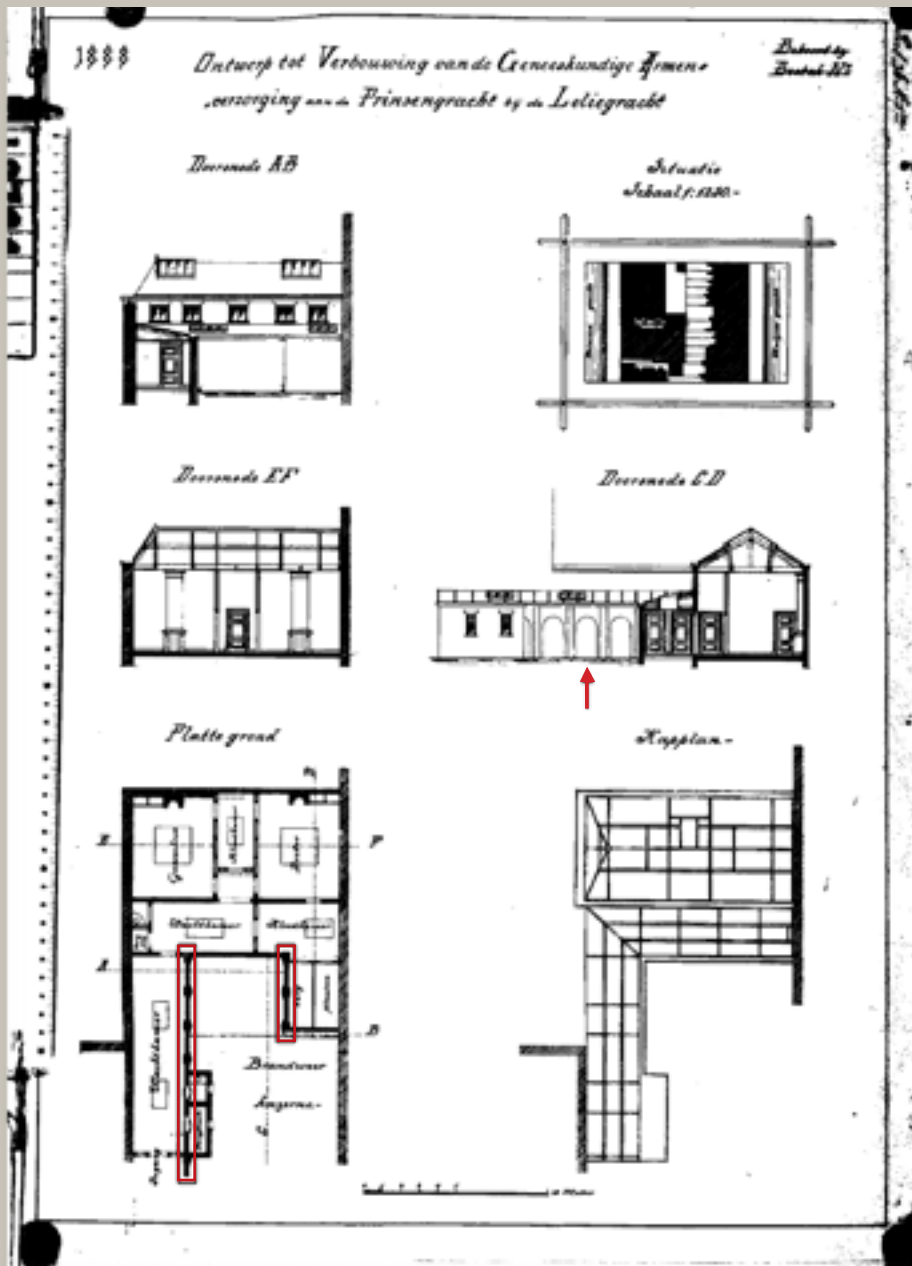
het Nieuwezijds Huiszittenhuis werd ontworpen door Daniel Stalpaert. Het was al in gebruik als spreekkamer voor 'lopende zieken' van de gemeente-artsen toen de raad in 1887 besloot het te verbouwen. Het oude fronton met daarin een afbeelding van een kogge werd daarbij herplaatst; vanwege het fronton is het pand een rijksmonument.

Er was ook een buurtsecretariaat gevestigd, waar het bevolkingsregister voor deze buurt werd bijgehouden. Dat deel werd in 1897 ook aan de GGD toegewezen; het secretariaat was toen al opgeheven.

1902

Eind 1902 besloot de gemeente om het gebouw in te richten als polikliniek voor de behandeling van hoofdzeer. Hoofdzeer (favus) is een besmettelijke ziekte die destijds veel voorkwam, vooral onder schoolkinderen. De polikliniek werd vermoedelijk in de jaren 1930 gesloten.

Bouwtekening uit 1888, die is gemaakt ten behoeve van de verbouwing van het inmiddels gesloopte achterhuis (voormalig inschrijfkantoor). Op deze tekening zijn de zeventiende-eeuwse galerijbogen nog duidelijk zichtbaar, zie rode markering (Stadsarchief Amsterdam, archief 10057, inv.nr. 18704)

P235 bv

Prinsengracht 235 | 1015 DT Amsterdam | KvK: 88530124 | www.p235.nl